

Scholten het evenals Cohen niet raadzaam achtte, op de Jodenvervolging te reageren in een verklaring welke publiekelijk in alle kerken voorgelezen zou worden, maar Scholten vond wèl dat er alle reden was, op een andere wijze voor de Joden op te komen, nl. bij Seyss-Inquart persoonlijk. Meer nog: hij vond óók dat deze hoogst belangrijke stap niet door de protestantse kerkgenootschappen alléén ondernomen moest worden, maar door protestanten en katholieken samen.

★

Op 31 oktober 1517 had Luther zijn befaamde stellingen aan de kerkdeur te Wittenberg gehecht. Later was het in de protestantse wereld gebruik geworden, de 31ste oktober als 'Hervormingsdag' te vieren. Een merkwaardig toeval wilde dat, terwijl tussen de voorzitter van het Convent en de aartsbisschop over allerlei onderwerpen reeds eerder contact was geweest, nu juist op Hervormingsdag 1941 voor het eerst een ontmoeting plaatsvond die beoogde, een gemeenschappelijke stap naar buiten te ondernemen. In die ontmoeting (er vond spoedig een tweede gesprek plaats) stelde de aartsbisschop aan Scholten voor om, als men tot Seyss-Inquart kon doordringen, niet alleen de Jodenvervolging aan de orde te stellen, maar ook de rechtsverkrachting en de gelijkschakeling, d.w.z. het opdringen van de nationaal-socialistische levensbeschouwing.¹ 'Wij vinden het van groot belang', zo deed mgr. de Jong aan de bisschoppen weten, 'dat de christelijke kerken gezamenlijk optreden; al wordt dan niet direct iets positiefs bereikt, het versterkt zeker de onderlinge solidariteit om onze christelijke waarden zo krachtig mogelijk te verdedigen.'² Afgesproken werd dat de officiaal van het aartsbisdom, mgr. van de Loo, aan de te ondernemen stappen zou deelnemen; deze maakte in het protestantse kamp onmiddellijk de indruk, een bij uitstek strijdbaar man te zijn.

Hoe tot Seyss-Inquart door te dringen?

Besloten werd, een memorandum op te stellen dat men aan de secretaris-generaal van justitie, de NSB'er Schrieke, zou overhandigen; traditioneel ressorteerden de kerken immers onder dat departement. In dat memorandum zou een gesprek met Seyss-Inquart, eventueel met Rauter, aangevraagd worden.

¹ Scholten was niet gelukkig met deze uitbreiding omdat, naar hij meende, 'de Jodenkwestie haast had' (Touw: *Het verzet der Hervormde Kerk*, dl. I, p. 141). Daarbij dacht hij kennelijk aan de berichten uit Mauthausen. ² Aangehaald in Aukes: *Kardinaal de Jong*, p. 359-60.